

Działalność Senatu na rzecz Polonii i Polaków za granicą

*(informacja przygotowana przez
Biuro Spraw Międzynarodowych i Unii Europejskiej)*

I. DZIAŁALNOŚĆ SENATU NA RZECZ POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ W 2020 ROKU

ŚRODKI NA OPIEKĘ NAD POLONIĄ I POLAKAMI ZA GRANICĄ

W czasie prac legislacyjnych nad projektem ustawy budżetowej na rok 2020 w Sejmie RP *de facto* odebrano Senatowi możliwość sprawowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą w jej wymiarze finansowym. Zgodnie z poprawkami zgłoszonymi przez posła Marcina Porzucka środki przeznaczone na wsparcie Polonii i Polaków z zagranicy przeniesione zostały z budżetu Kancelarii Senatu RP do budżetów: Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (w tym dotacje celowe dla stowarzyszeń, fundacji oraz pozostałych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych), Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (w tym dotacje celowe dla fundacji, stowarzyszeń i pozostałych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych), Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w tym dotacja podmiotowa dla Fundacji – Zakład Narodowy im. Ossolińskich z przeznaczeniem na działania dotyczące utworzenia oddziału we Lwowie oraz dotacja podmiotowa dla Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA), Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych (w tym dotacje celowe dla stowarzyszeń i fundacji).

Poprawki Senatu RP do projektu ustawy budżetowej na rok 2020, zgodnie z wnioskiem sejmowej Komisji Finansów Publicznych, zostały przez Sejm RP odrzucone.

Jednocześnie prowadzone były prace legislacyjne nad ustawą o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw. Ustawa została ogłoszona drukiem w Dzienniku Ustaw – Dz.U. 2020 poz. 284. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami opieka nad Polonią i Polakami za granicą w zakresie zlecenia zadań publicznych w omawianej materii, realizowana poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, stała się domeną już nie tylko Senatu, lecz także prezesa Rady Ministrów – przy czym Senatowi nie zapewniono środków na realizację działań w tym zakresie w roku 2020.

SPRAWY POLONIJNE NA POSIEDZENIACH PLENARNYCH SENATU RP X KADENCJI W LATACH 2019–2020

Na 4. posiedzeniu Senatu RP X kadencji w dniu 7 lutego 2020 roku Senat odrzucił ustawę o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw. W nowelizacji ustawodawca dokonał m.in. zmian w ustawie z dnia 26 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 37 noweli). Art. 4d ust. 1 ustawy nowelizowanej przewidywał, że opiekę nad Polonią i Polakami za granicą w zakresie zadania publicznego „pomoc Polonii i Polakom za granicą” sprawuje Senat. W następstwie noweli zadanie to miał realizować również prezes Rady Ministrów. Opieka nad Polonią i Polakami za granicą miała być finansowana z części budżetu państwa dotyczących, odpowiednio, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów albo właściwego ministra.

Podczas 5. posiedzenia w dniu 27 lutego 2020 r. Senat wprowadził do ustawy budżetowej na rok 2020 poprawkę polegającą na dodaniu w części 03 Kancelaria Senatu rozdziału 75195 – Pozostała działalność, z kwotą dotacji i subwencji 110 milionów 500 tysięcy zł. Poprawka miała na celu przywrócenie do budżetu Kancelarii Senatu środków przeznaczonych na dotowanie zleconych zadań realizowanych na rzecz Polonii i Polaków za granicą.

DZIAŁANIA KOMISJI SPRAW EMIGRACJI I ŁĄCZNOŚCI Z POLAKAMI ZA GRANICĄ W ROKU 2020

W X kadencji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej sprawami Polonii i Polaków za granicą zajmuje się senacka Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, działająca w obszarze opieki nad Polonią i Polakami za granicą, migracji obywateli polskich, w szczególności do państw członkowskich Unii Europejskiej, więzi z krajem Polaków i osób polskiego pochodzenia zamieszkałych za granicą i ich sytuacji prawnej, inicjowania i koordynacji współpracy środowisk polonijnych, ochrony dziedzictwa polskiej kultury i historii za granicą.

W okresie od 12 listopada roku 2019 do 11 listopada roku 2020 odbyło się 13 posiedzeń Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą. Pierwsze z nich, pod przewodnictwem wicemarszałka Senatu Michała Kamińskiego, miało miejsce w dniu 13 listopada 2019 roku. Zgodnie z art. 58 ust. 1 Regulaminu Senatu komisja na pierwszym posiedzeniu wyłoniła ze swojego składu kandydata na przewodniczącego – senatora Kazimierza Michała Ujazdowskiego. Kandydatura ta została zatwierdzona na 1. posiedzeniu plenarnym Senatu X kadencji w tym samym dniu. Na kolejnym posiedzeniu Komisji, w dniu 3 grudnia 2019 roku, na zastępców przewodniczącego komisji wybrani zostali senatorowie Maria Koc, Janina Sagatowska oraz Wojciech Ziemniak.

Na posiedzeniu w dniu 20 lutego 2020 roku Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą rozpatrzyła ustawę budżetową na rok 2020, w częściach właściwych przedmiotowemu zakresowi działania komisji: 03 – Kancelaria Senatu; 16 – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów; 30 – Oświata i wychowanie; 45 – Sprawy zagraniczne; 83 – Rezerwy celowe oraz części budżetów: Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Ministerstwa Sportu; Ministerstwa Rozwoju; Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych; Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. W częściach tych opisano środki przeznaczone na rzecz Polonii i Polaków za granicą (druk senacki nr 70, druki sejmowe nr 112, 112-A, 204i 204-A). Obecni na posiedzeniu komisji senatorowie i zaproszeni goście, to jest przedstawiciele właściwych urzędów i instytucji, przeprowadzili dyskusję nad ustawą budżetową na rok 2020. Kluczowym elementem tej dyskusji była zgłoszona w trakcie prac nad ustawą budżetową w Sejmie poprawka usuwająca z projektu budżetu Kancelarii Senatu środki w wysokości 110 milionów 500 tysięcy zł przeznaczone na realizację zadań w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Przewodniczący komisji, senator Kazimierz Michał Ujazdowski, zgłosił poprawkę mającą na celu przywrócenie tych środków do budżetu Kancelarii Senatu. W wyniku głosowania komisja odrzuciła zgłoszoną poprawkę i pozytywnie zaopiniowała ustawę budżetową na rok 2020 w częściach właściwych przedmiotowemu zakresowi działania komisji.

W ramach senackiej opieki nad Polonią i Polakami za granicą, Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą aktywnie monitorowała sytuację i ochronę praw środowisk polonijnych i polskich za granicą, szczególnie w sytuacji pandemii COVID-19, możliwości oddawania za granicą głosów w wyborach Prezydenta RP oraz wpływu polityki na sytuację polskich mniejszości.

Na posiedzeniu w dniu 27 maja 2020 roku na wniosek Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą informację na temat finansowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą w 2020 roku przedstawił pełnomocnik rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą Jan Dziedziczak. Poinformował o uruchomionym specjalnym trybie naboru wniosków o dofinansowanie działalności organizacji polonijnych i polskich za granicą na podstawie art. 11b *ustawy o działalności pożytku publicznego*, który to przepis daje prezesowi Rady Ministrów możliwość zlecenia realizacji zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert ze względu na ważny interes publiczny. Zgodnie z informacją pełnomocnika w okresie od 6 marca 2020 roku wpłynęło 211 ofert, z czego 20%, na łączną kwotę 11,5 miliona zł, zostało już rozpatrzonych. Minister Jan Dziedziczak oszacował, że środki przeznaczone na działalność polonijną zostaną zredukowane o ok. 10% – z przeznaczeniem tak uzyskanej kwoty na walkę z pandemią COVID-19.

Na posiedzeniu w dniu 27 maja 2020 roku Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, nawiązując do ustaleń końcowych komisji obradującej w IX kadencji Senatu, przystąpiła do działań na rzecz poprawy statusu i warunków zatrudnienia nauczycieli pracujących w środowiskach polskich za granicą. W tym celu komisja zapoznała się z aktualną działalnością Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG). Dyrektor ORPEG Anna Radecka przedstawiła działalność ośrodka w zakresie wspierania nauczycieli pracujących za granicą, a następnie omówiła statystyki i zasady kierowania nauczycieli do pracy za granicą na podstawie umowy cywilnoprawnej. Przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski zwrócił się o przekazanie aktualnych danych dotyczących nauczycieli skierowanych do pracy za granicą oraz poinformował, że prezydium komisji zarekomenduje ewentualne dalsze prace komisji w tym zakresie.

Na posiedzeniu w dniu 16 czerwca 2020 roku na wniosek Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą informację na temat działalności placówek konsularnych na rzecz Polonii i Polaków za granicą oraz organizacji za granicą wyborów Prezydenta RP, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji pandemii COVID-19, przedstawiło Ministerstwo Spraw Zagranicznych, reprezentowane przez sekretarza stanu w MSZ, Szymona Szyrkowskiego vel Sęka. Przedstawiciele MSZ omówili kwestie dotyczące m.in. finansowania przedsięwzięć polonijnych i wyzwań związanych z pandemią COVID-19. Wiceminister Szymon Szyrkowski vel Sęk poinformował o akcji „Polonia – sąsiadom” („Polonia4Neighbours”), której celem jest zaangażowanie Polonii w zwalczanie pandemii na świecie oraz o programie „Polska w twoim domu” („Poland At Your Home”), w ramach którego polskie instytucje kultury przygotowały ofertę online dla Polonii. Nad informacją przeprowadzono dyskusję. Senatorowie pytali m.in. o kontynuację prowadzonych wcześniej przez Senat projektów inwestycyjnych, m.in. budowy Domu Polskiego we Lwowie czy Domu Seniora „Caritas” w Sopoćkiniach na Białorusi. Poinformowano o organizacji za granicą wyborów Prezydenta RP. Zgodnie z informacją MSZ wybory odbędą się w 169 obwodach wyborczych w 86 krajach w formie tradycyjnej lub korespondencyjnej. Sześć krajów nie zgodziło się na organizację wyborów. Do udziału w wyborach zarejestrowało się do dnia posiedzenia komisji niespełna 380 tysięcy Polaków za granicą. Nad informacją przeprowadzono dyskusję. Senatorowie zwracali uwagę na docierające do komisji skargi na utrudnioną komunikację z konsulatami, wyrażali też obawę, że pakiety wyborcze mogą docierać do wyborców zbyt późno.

Na posiedzeniu w dniu 30 czerwca 2020 roku Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą wysłuchała informacji ministra kultury i dziedzictwa narodowego na temat realizowanej i planowanej na kolejne lata działalności w zakresie ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Jarosław Selin omówił przedmiotowe działania resortu – przedstawił informacje m.in. na temat

opieki nad grobami i miejscami pamięci narodowej za granicą oraz na temat przygotowań do zawarcia pierwszej umowy o współprowadzeniu i bezpośrednim finansowaniu kosztów stałych instytucji zrzeszonych w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie na podstawie znowelizowanej w 2018 roku z inicjatywy Senatu ustawy o zmianie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Dyrektor Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą Dorota Janiszewska-Jakubiak zaprezentowała misję instytutu oraz realizowane programy: „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”, „Badania polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą” oraz „Popularyzacja polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą”. Nad informacją przeprowadzono dyskusję. Senatorowie pytali m.in. o potrzeby w zakresie prac remontowych i konserwacyjnych prowadzonych w obiektach ważnych dla zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą oraz o partycypację finansową państw, na których terenie znajdują się takie obiekty.

Posiedzenie Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą w dniu 14 lipca 2020 roku poświęcone było kwestiom doświadczeń polskich samorządów w implementacji przepisów ustawy o repatriacji. Przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski poinformował o opracowywanej na zlecenie komisji, przez ekspertów z Akademii Ignatianum w Krakowie, analizie realizacji przez samorzady ustawy o repatriacji. W posiedzeniu komisji jako goście udział wzięli m.in.: Pełnomocnik rządu do spraw repatriacji Bartosz Grodecki, dyrektor Departamentu Obywatelstwa i Repatriacji w MSWiA Marek Zieliński, pełnomocnik Prezydenta Sopotu ds. kontaktów samorządowych i repatriacji Maciej Rusek, prof. Artur Wołek z Akademii Ignatianum w Krakowie. Pełnomocnik rządu do spraw repatriacji i przedstawiciel MSWiA zaprezentowali dane statystyczne i finansowe dotyczące procesu repatriacji, poinformowali o planowanych działaniach uwzględniających aktualną sytuację epidemiczną. Prof. Artur Wołek z Akademii Ignatianum w Krakowie omówił założenia i wstępne rezultaty przeprowadzanej analizy, Pełnomocnik prezydenta Sopotu ds. kontaktów samorządowych i repatriacji wskazał na najważniejsze problemy związane z przyjmowaniem repatriantów przez samorzady. Nad informacją przeprowadzono dyskusję.

Na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2020 roku komisja przeanalizowała aktualne wydarzenia na Białorusi związane z przebiegiem i rezultatem wyborów prezydenckich oraz potrzeby mniejszości polskiej na Białorusi. W posiedzeniu komisji jako goście udział wzięli przedstawiciele m.in. Ministerstwa Spraw Zagranicznych z podsekretarzem stanu Pawłem Jabłońskim, dyrektor TV Bielsat Agnieszka Romaszewska-Guzy, poseł do Parlamentu Europejskiego Dominik Tarczyński. Omówiono sytuację polityczną na Białorusi i możliwe scenariusze jej rozwoju. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Paweł Jabłoński poinformował o działaniach politycznych podejmowanych na forum międzynarodowym, utrudnieniach w obsłudze konsularnej i możliwych represjach skierowanych

przeciwko środowiskom polskim na Białorusi. Nad informacją przeprowadzono dyskusję. Senator Janina Sagatowska zaapelowała do rządu o większe wsparcie, w tym finansowe, dla Polaków na Białorusi.

Na posiedzeniu Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą w dniu 13 sierpnia 2020 roku Szef Kancelarii Senatu Adam Niemczewski omówił projekt budżetu Kancelarii Senatu na rok 2021 w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Projekt przewiduje w rozdziale 75195 „Pozostała działalność” środki finansowe w wysokości 10 mln zł na dotacje celowe dla podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Komisja pozytywnie zaopiniowała projekt budżetu Kancelarii Senatu na rok 2021 w części dotyczącej opieki nad Polonią i Polakami za granicą i rekomendowała go do dalszych prac legislacyjnych.

Na posiedzeniu Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą w dniu 9 września 2020 roku odbyła się prezentacja „Raportu na temat sytuacji ośrodków polonoznawczych za granicą oraz ich wspierania przez państwo polskie”, opracowanego na zlecenie komisji przez dra hab. Michała Nowosielskiego, eksperta Ośrodka Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, oraz dra Marcina Gońda, eksperta Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. W posiedzeniu komisji jako goście wzięli udział m.in. sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, prof. Wojciech Maksymowicz, dyrektor Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej MSZ Marek Szczepanowski, zastępca dyrektora Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ Sławomir Kowalski, dyrektor Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej Grażyna Żebrowska. Naukowcy zaprezentowali wnioski z przeprowadzonych badań ośrodków polonoznawczych w Europie i Ameryce Północnej oraz przedstawili rekomendacje działań wspierających. Celem badania była ocena sytuacji i perspektyw funkcjonowania tych jednostek, ich potrzeb oraz współpracy z instytucjami państwa polskiego. Nad informacją przeprowadzono dyskusję. W dyskusji wzięli udział senatorowie oraz zaproszeni goście. Przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski zapowiedział kontynuację badań nad ośrodkami polonoznawczymi w pozostałych regionach geograficznych, ze szczególnym uwzględnieniem Azji i Afryki.

Na posiedzeniu Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą w dniu 29 września 2020 roku prezes zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Mikołaj Falkowski przedstawił informację na temat działalności organizacji w zakresie wspierania Polonii i Polaków za granicą w latach 2019 i 2020 roku. Omówił budżet fundacji, który w 2019 roku wyniósł 36,5 miliona zł, zaś w 2020 roku – 32 milionów zł. Poinformował, że w 2020 roku na funkcjonowanie fundacji oraz jej beneficjentów w dużym stopniu wpłynęły utrudnienia

związane z pandemią COVID-19 oraz ze zmianą zasad finansowania zadań polonijnych. Omówił kluczowe projekty, w tym inwestycyjne. Podkreślił, że mimo ograniczeń działania realizowane są we wszystkich dotychczasowych obszarach: edukacja, aktywizacja środowisk polskich, edukacja, kultura, media, pomoc charytatywna i stypendia. W posiedzeniu komisji jako gość wziął udział także dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą w KPRM Jan Badowski, który zadeklarował, że informacje o przyznanych dotacjach w 2020 roku zostaną opublikowane na stronie internetowej pełnomocnika rządu do spraw Polonii i Polaków za granicą. Senator Wojciech Ziemniak zwrócił się do dyrektora Badowskiego o uzasadnienie nieprzyznania dotacji na 2020 rok dwóm największym polonijnym organizacjom parasolowym: Radzie Polonii Świata oraz Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych. Przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski poprosił o przesłanie uzasadnienia tej decyzji.

Uzupełnieniem posiedzeń Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą były spotkania członków komisji z rodakami. Zważywszy na szczególną, międzynarodową sytuację epidemiczną związaną z pandemią COVID-19, w omawianym okresie liczba wyjazdów członków Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą na spotkania w lokalnych środowiskach polonijnych i polskich za granicą, jak również liczba wizyt przedstawicieli tych środowisk w siedzibie Senatu uległy ograniczeniu.

W dniu 10 grudnia 2019 roku przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski, senator Barbara Borys-Damięcka oraz senator Alicja Chybicka spotkali się w siedzibie Senatu z nauczycielami języka polskiego i choreografami polonijnych zespołów folklorystycznych z Argentyny, Brazylii, Wenezueli i Peru. Przedstawiciele Polonii z Ameryki Południowej byli uczestnikami polonijnych projektów „Szańce kultury – promocja kultury polskiej w Ameryce Południowej” oraz „Wspomaganie efektywności nauki języka polskiego drogą do wzmocnienia poczucia tożsamości narodowej wśród Polonii w Ameryce Południowej”, realizowanymi przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” z dotacji senackiej. Przewodniczący komisji zapewnił gości, że Senat, który jest zobowiązany do podtrzymywania łączności z Polonią i Polakami za granicą, nadal będzie to zobowiązanie realizować. Przewodniczący komisji podziękował uczestnikom spotkania za wysiłek wkładany w dzieło promocji polskiej kultury i polskiego języka. Przekazał też rodakom z Ameryki Południowej, że oczekuje od nich stałego partnerstwa i współpracy w promocji kultury polskiej, która jest narzędziem budowania pozycji Rzeczypospolitej w świecie.

W dniu 19 grudnia 2019 roku przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski spotkał się w Senacie z grupą młodzieży polonijnej z Australii, uczestnikami projektu „Lato z Polską” realizowanego przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, a współfinansowanego przez Senat w ramach opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Przewodniczący wyraził przekonanie,

że wizyty w Polsce pozwolą młodzieży o polskich korzeniach lepiej poznać kulturę i język kraju przodków oraz ugruntować poczucie tożsamości narodowej; podziękował też organizatorom przyjazdu, nauczycielom i opiekunom grupy za pracę na rzecz podtrzymywania polskości, a młodzieży – za radość i optymizm.

W dniach 20–21 grudnia 2019 roku przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski wziął udział w spotkaniach oplatkowych z Polakami w Grodnie, Sopoćkiniach i Wołkowysku na Białorusi z udziałem przedstawicieli polskich organizacji społecznych, uczniów i nauczycieli szkół polskich.

W dniu 19 stycznia 2020 roku wiceprzewodniczący komisji Wojciech Ziemiak uczestniczył w corocznym Polonijnym Koncercie Noworocznym w Berlinie, zorganizowanym z inicjatywy Polskiej Rady Związku Krajowego w Berlinie. Podczas koncertu odbyła się gala „Najlepszy z Najlepszych 2019 roku”, na której wyróżniono najciekawsze przedsięwzięcia polonijne.

W dniach 23–25 stycznia 2020 roku przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski wizytował środowiska polskie w Belgii. Senator uczestniczył w posiedzeniu Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Ambasadzie RP w Brukseli, odwiedził Katedrę Polonistyki, spotkał się z przedstawicielami Polskiej Wspólnoty Katolickiej oraz ze społecznością Szkoły Polskiej przy Ambasadzie RP w Brukseli. 25 stycznia wziął m.in. udział w uroczystym otwarciu nowej siedziby Szkoły Polskiej im. gen. Stanisława Maczka w Antwerpii.

W dniu 16 czerwca 2020 roku odbyło się zdalne spotkanie prezydium Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą z Prezydium Rady Polonii Świata. Dyskutowano o możliwościach dalszej współpracy Polonii z Senatem. Prezydium komisji zapewniło, że Polonia i Polacy za granicą na zawsze pozostaną dla Senatu priorytetem, a finansowanie przedsięwzięć polonijnych przez resorty, które dysponują aktualnie środkami na ten cel, będzie przez Senat monitorowane.

W dniach 18-19 lipca 2020 roku przewodniczący komisji Kazimierz Michał Ujazdowski oraz członek komisji senator Andrzej Paják wzięli udział w tradycyjnych uroczystościach odpustowych ku czci Matki Boskiej Berdyczowskiej w dorocznym odpuście Maryjnym w Sanktuarium Narodowym Matki Bożej Królowej Szkaplerza Świętego w Berdyczowie. W uroczystościach uczestniczyli także pełnomocnik rządu ds. Polonii i Polaków za granicą, minister Jan Dziędziczak, ambasador Polski na Ukrainie Bartosz Cichocki, konsul generalny RP

w Winnicy Damian Ciarciński. Przedstawiciele Senatu RP spotkali się z lokalnym środowiskiem polskim skupionym wokół Domu Polskiego w Żytomierzu. Ważnym elementem wizyty w winnickim okręgu konsularnym była uroczystość złożenia w Żytomierzu kwiatów pod tablicą upamiętniającą prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego.

Prezydium i Członkowie Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą brali także udział w spotkaniach i wydarzeniach, w których towarzyszyli marszałkowi bądź wicemarszałkom Senatu RP.

W dniu 17 grudnia 2019 roku Marszałek Senatu prof. Tomasz Grodzki spotkał się w Senacie z Prezydium Rady Polonii Świata na czele z jej przewodniczącą Teresą Berezowską. Obecni byli: wiceprezes Kongresu Polonii Amerykańskiej Bożena Kamińska, prezes Kongresu Polaków w Rosji Halina Subotowicz-Romanowa, prezes Konwentu Organizacji Polskich w Niemczech Alexander Zając, prezes Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych Tadeusz Pilat i przedstawiciel ZHP poza granicami kraju Tomasz Kostienko. W spotkaniu uczestniczyli także przewodniczący i wiceprzewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą – senatorowie Kazimierz Michał Ujazdowski i Wojciech Ziemniak. Rozmowa dotyczyła współpracy Senatu z Polonią w X kadencji Izby i planowanego na 2021 rok VI Światowego Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy.

W dniu 9 września 2020 roku Marszałek Senatu prof. Tomasz Grodzki przyjął przewodniczącego Rady Najwyższej Ukrainy, Dmytro Razumkova. W spotkaniu wzięli również udział: wicemarszałek Senatu Bogdan Borusewicz, ambasador Ukrainy w RP Andrij Deszczyca, przewodniczący Komisji Polityki Zagranicznej i Współpracy Międzyparlamentarnej Rady Najwyższej Ukrainy Oleksandr Merezhko oraz senatorowie RP – przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Kazimierz Michał Ujazdowski oraz przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej Bogdan Klich. Spotkanie, które miało charakter roboczy, odbyło się z inicjatywy strony ukraińskiej i było okazją do omówienia głównych kierunków współpracy polsko-ukraińskiej w najbliższej przyszłości przy udziale obu izb parlamentarnych – Senatu RP i Rady Najwyższej Ukrainy.

W dniach 10–12 października 2020 roku marszałek Senatu prof. Tomasz Grodzki wraz z towarzyszącą delegacją przebywali z wizytą oficjalną we Włoszech. Marszałkowi towarzyszyli: wicemarszałek Senatu Gabriela Morawska-Stanecka, przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Kazimierz Michał Ujazdowski, wiceprzewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Wojciech Ziemniak, senator Marek

Martynowski oraz poseł na Sejm Joanna Fabisiak. Spotkania w gronie polskim i polonijnym stanowiły ważny punkt wizyty Marszałka Senatu we Włoszech i obejmowały m.in. udział w jubileuszowym XXV Zjeździe Związku Polaków we Włoszech. Przemawiając do zebranych Marszałek Tomasz Grodzki powiedział, że Senat nie zwolnił się i nie chce się zwolnić z obowiązku i zaszczytu opieki nad Polonią i wszystkimi, którzy czują się Polakami. Prof. Tomasz Grodzki zaapelował do uczestników zjazdu, by pamiętali, że Senat jest zawsze dla nich otwarty i jest, jak to określił, ich domem na terenie kraju. „Zawsze będziecie mile widziani i zawsze będziemy starali się pomóc, aby rzesza milionów Polaków rozsianych po całym świecie, w tym we Włoszech, miała stałe poczucie więzi z Macierzą, z ukochaną ojczyzną” – podkreślił marszałek. Przewodniczący senackiej Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Kazimierz Michał Ujazdowski wyraził opinię, że polityka kulturalna Polski poza granicami kraju powinna czerpać z dziedzictwa św. Jana Pawła II. Zapowiedział, że 13 października 2020 roku zostanie w Senacie otwarta wystawa „Jan Paweł II – obrońca praw narodów”, ukazująca zaangażowanie papieża Polaka na rzecz praw narodów do samostanowienia. Poinformował, że wystawa przekazana zostanie Związkowi Polaków we Włoszech, tak aby mogła dotrzeć nie tylko do kręgów polonijnych, ale także do szerokiej włoskiej publiczności. Delegacja złożyła też wizytę w stacji Polskiej Akademii Nauk, gdzie zapoznała się z jej zbiorami oraz funkcjonowaniem. Marszałek i towarzyszący mu senatorowie spotkali się także w polskiej ambasadzie z absolwentami dwóch szkół polskich – w Rzymie i w Ostii.

WYDARZENIA POLONIJNE OBJĘTE PATRONATEM HONOROWYM MARSZAŁKA SENATU, UDZIAŁ MARSZAŁKA SENATU W KOMITETACH HONOROWYCH IMPREZ POLONIJNYCH

W roku 2020 marszałek Senatu RP, prof. dr hab. Tomasz Grodzki objął patronatem następujące wydarzenia o charakterze polonijnym:

22 marca 2020 r.	XX Festiwal Polskiej Poezji dla Dzieci „Wierszowisko”	na wniosek Forum Polskich Szkół w Holandii
11 lipca 2020 r.	Uroczystość wręczenia nagrody im. Macieja Płażyńskiego	na wniosek Press Club Polska
9 sierpnia 2020 r.	Polonijny Turniej Flagi	na wniosek Stowarzyszenia „Brzask”

październik 2020 r.	Polonijny Uniwersytet dla Dzieci 2020/2021	na wniosek Fundacji „Małopolski Uniwersytet dla Dzieci”
2 października 2020 r.	XIII Dni Kultury Polskiej na Ukrainie oraz XXVI Międzynarodowy Festiwal Kultury Polskiej "Tęcza Polesia"	na wniosek Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie
9 października 2020 r.	V Forum Gospodarcze Polonii Świata	na wniosek prezydenta miasta Tarnowa

KALENDARIUM WYDARZEŃ POLONIJNYCH

W dniach 21–22 listopada 2019 roku odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim międzynarodowa konferencja naukowa „Sytuacja mniejszości i organizacji polskich w państwach sąsiedzkich – trzy spojrzenia”. Organizatorami konferencji były: Europejska Unia Wspólnot Polonijnych, Wydział Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”.

Uczestniczący w wydarzeniu przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą senator Kazimierz Michał Ujazdowski podziękował organizatorom za inicjatywę oraz podkreślił, jako szczególnie ważne, tworzenie polityki polonijnej w dialogu z ekspertami i naukowcami.

Na program konferencji składały się 3 sesje problemowe:

I. „Status prawny i ekonomiczny Polaków w państwach sąsiedzkich” – prowadzenie: dr hab. Józef Tymanowski i Tadeusz A. Pilat; wystąpienia: Mariusz Wałach i Helena Legowicz (Czechy), Aleksander Zając (Niemcy), dr Tadeusz Gawin (Białoruś), Edward Trusewicz (Litwa), Halina Subotowicz-Romanowa (Rosja) oraz Lesia Jermak (Ukraina);

II. „Edukacja polska w krajach sąsiedzkich” – prowadzenie dr hab. Krzysztof Szewior (UW), wystąpienia przedstawicieli organizacji polonijnych: Chrześcijańskiego Centrum Kultury Tradycji i Języka Polskiego, Związku Polaków na Litwie, Związku Polaków na Białorusi, Związku Polaków na Ukrainie, Kongresu Polaków w Federacji Rosyjskiej, Macierzy Szkolnej w Republice Czeskiej;

III. „Przyszłość mniejszości polskich w państwach sąsiedzkich” – prowadzenie Edward Trusewicz, sekretarz generalny EUWP (referat „Emigracja Polaków z państw sąsiedzkich”; wystąpienia dra Andrzeja Anusza z Instytutu Józefa Piłsudskiego pt. „Demografia mniejszości

polских w państwach sąsiedzkich” oraz Agnieszki Boguckiej ze Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” pt. „Zachowanie tożsamość narodowej”).

Ponadto dyskutowano w 5 równoległych panelach tematycznych, poświęconych problemom Polaków w poszczególnych państwach sąsiedzkich:

1. „Polacy w Niemczech” – moderowany przez prof. dra hab. Dariusza Popławskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, z udziałem dra hab. Michała Nowosielskiego z Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku oraz organizacji polonijnych: Chrześcijańskiego Centrum Kultury Tradycji i Języka Polskiego, Związku Polaków w Niemczech spod znaku Rodła, Polskiej Rady w Niemczech;

2. „Polacy na Litwie” – moderowany przez dra Piotra Kościńskiego z Akademii Finansów i Biznesu „Vistula” i Edwarda Trusewicza, wiceprezesa Związku Polaków na Litwie;

3. „Polacy na Białorusi i w Federacji Rosyjskiej” – moderowany przez prof. dra hab. Stanisława Bielenia z udziałem prof. dra Zdzisława Juliana Winnickiego z Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. dr Iwony Kabzińskiej-Stawarz z Polskiej Akademii Nauk oraz prof. dra hab. Andrzeja Wierzbickiego z Uniwersytetu Warszawskiego. W panelu udział wzięli przedstawiciele organizacji polskich: dr Tadeusz Gawin (Związek Polaków na Białorusi), Teresa Kryszyn (Polska Macierz Szkolna na Białorusi), Halina Subotowicz-Romanowa i Elena Rogaczykova (Kongres Polaków w Federacji Rosyjskiej);

4. „Polacy na Ukrainie” – moderowany przez dra hab. Andrzeja Szeptyckiego i dra Vadyma Zheltovskega z Uniwersytetu Warszawskiego. Wystąpiły: Emilia Chmielowa (Federacja Organizacji Polskich na Ukrainie), Lesia Jermak (Związek Polaków na Ukrainie), Elwira Gilewicz (Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie);

5. „Polacy w Republice Czeskiej” – moderowany przez prof. dra hab. Radosława Zenderowskiego z Uniwersytetu Kard. S. Wyszyńskiego, z udziałem dr Justyny Pokojkiej i dra hab. Pawła Huta z Uniwersytetu Warszawskiego, dra Witolda Rybczyńskiego z Collegium Civitas; wystąpili przedstawiciele organizacji polskich: Helena Legowicz (Polski Związek Kulturalno-Oświatowego w RC), Mariusz Wałach (Kongres Polaków w Republice Czeskiej) i Tadeusz Smugała (Macierz Szkolna w Republice Czeskiej).

Konferencja została zrealizowana dzięki środkom przekazanych w ramach sprawowania przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej opieki nad Polonia i Polakami za Granicą.

22 listopada 2019 roku w Wilnie wicemarszałek Bogdan Borusewicz wziął udział w ceremonii pochówku liderów i uczestników powstania styczniowego na Litwie.

26 listopada 2019 roku, otwierając w Senacie VI Zjazd Federacji Mediów Polskich na Wschodzie, marszałek Tomasz Grodzki podziękował uczestniczącym w Zjeździe dziennikarzom polskim i polonijnym z 10 państw – Białorusi, Czech, Kazachstanu, Kirgistanu, Litwy, Łotwy, Mołdawii, Rosji, Ukrainy i Węgier – za ich wysiłki za granicą na rzecz integralności Polaków i Polonii. Wyraził też satysfakcję, że to właśnie w Senacie w 2014 roku powstała Federacja Uczestników witał również wicemarszałek Michał Kamiński.

Federacja Mediów Polskich na Wschodzie (FMPnW) to organizacja, która reprezentuje większość polskich redakcji działających w krajach dawnego ZSRR. Jej członkowie spotykają się regularnie od 2013 roku, aby dyskutować o sytuacji polskich mediów i przypominać władzom o swoich postulatach. Ponadto zjazdy Federacji służą integracji środowiska dziennikarskiego, sprzyjają poszerzaniu współpracy, wymianie doświadczeń oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć. W ramach zjazdów przeprowadzane są zamknięte walne zebrania członków Federacji Mediów Polskich na Wschodzie, podczas których wybierane są władze na kolejną kadencję i przyjmowane są uchwały. Za organizację tych spotkań odpowiadają Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” oraz Fundacja „Wolność i Demokracja”. Wydarzenie z udziałem ponad 40 redaktorów i redakterek polonijnych odbyło się dzięki wsparciu finansowemu Senatowi RP.

W pierwszej części konferencji zaprezentowali się dziennikarze obecni po raz pierwszy na zjeździe mediów ze Wschodu – Oleg Czerwiński z Kazachstanu, redaktor „Ałmatyńskiego Kuriera Polonijnego” oraz Elena Pumnea z Mołdawii, która przekrojowo pokazała historię polskich mediów działających w tym kraju. Pumnea przybliżyła działalność trzech tytułów: pisma „Jutrzenka”, kwartalnika „Afisz”, czasopisma „Polonia Mołdawska” i jednej audycji radiowej – „Polska Fala w Gagauzji”.

Kolejną część Zjazdu wypełniła prezentacja drugiej edycji kampanii społecznej „#KtoTyJesteś”, realizowanej na zlecenie Prezydium Senatu przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”. Realizatorzy kampanii zachęcali do odwiedzania jej strony ktotyjestes.pl, gdzie znajduje się wiele wartościowych materiałów do pobrania, w tym obszerna broszura zachęcająca do nauki języka polskiego.

Dużym zainteresowaniem uczestników cieszył się panel dyskusyjny o szeroko pojętej dezinformacji w mediach, prowadzony m.in. przez przedstawicieli Ośrodka Studiów Wschodnich i Fundacji INFO OPS Polska.

W ramach prezentacji nowych inicjatyw mediów polskich Robert Mickiewicz podsumował 12 miesięcy wydawania odświeżonego kolorowego tygodnika „Magazyn «Kurier Wileński»”, a Eugeniusz Sało przybliżył projekt „Kurier Galicyjski TV”, zachęcając inne redakcje do produkcji newsowych materiałów wideo.

W drugim panelu dyskusyjnym pt. „Język polski. Tendencje, promocja i wyzwania” udział wzięli: Karolina Zioło-Pużuk (Szkoła Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców WNH UKSW), Bogusław Szymański (Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej)

i Małgorzata Kamińska (Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą). Paneliści dyskutowali m.in. o tym, jak można wykorzystać media polskie w celu wzmocnienia języka polskiego oraz jaka jest aktualnie sytuacja polskich szkół na Wschodzie.

W części zamkniętej obradowali członkowie Federacji Mediów Polskich na Wschodzie. Do grona Federacji zostali przyjęci nowi członkowie z Ukrainy, Mołdawii i Rosji, wybrano nowy zarząd oraz prezesa – Jerzego Wójcickiego z Winnicy, redaktora naczelnego „Słowa Polskiego”.

29 listopada 2019 roku senator Józef Zając wziął udział w XX Regionalnym Festiwalu Kultury Polskiej w Winnicy na Ukrainie.

3 grudnia 2019 roku senator Michał Seweryński wziął udział w zebraniu Komisji Naukowej Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu.

5 grudnia 2019 roku przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, senator Kazimierz Michał Ujazdowski, gościł Marka Skulimowskiego, Prezesa i Dyrektora Wykonawczego Fundacji Kościuszkowskiej. Rozmowa dotyczyła promocji polskiej nauki i kultury w USA. Przewodniczący przekazał wyrazy szacunku dla Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku za konsekwentny wysiłek promocyjny.

10 grudnia 2019 roku senator Mieczysław Golba wziął udział w Forum Polskich Inwestorów w Mińsku na Białorusi.

10 grudnia 2019 roku przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, senator Kazimierz Michał Ujazdowski, gościł w Senacie grupę osób z Argentyny, Brazylii, Wenezueli i Peru – uczestników programów skierowanych do przedstawicieli środowisk polonijnych w Ameryce Południowej. W ramach zadań „Szańce kultury – promocja kultury polskiej w Ameryce Południowej” oraz „Wspomaganie efektywności nauki języka polskiego drogą do wzmocnienia poczucia tożsamości narodowej wśród Polonii w Ameryce Południowej”, realizowanych ze środków senackich przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, relacje z Polską mogli zacieśnić nauczyciele języka polskiego, choreografowie polonijnych zespołów folklorystycznych oraz animatorzy kultury i życia społeczności polonijnych – w tym uczestnicy Kongresu Młodzieży Polonijnej w Kurytybie.

12 grudnia 2019 roku w kamieńcu Podolskim i Winnicy senator Maria Koc wzięła udział w akcji pomocy Polakom na Ukrainie.

17 grudnia 2019 roku Marszałek Tomasz Grodzki spotkał się z Prezydium Rady Polonii Świata na czele z jej przewodniczącą Teresą Berezowską.

W spotkaniu wzięli udział także wiceprezes Kongresu Polonii Amerykańskiej Bożena Kamińska, prezes Kongresu Polaków w Rosji Halina Subotowicz-Romanowa, prezes Konwentu Organizacji Polskich w Niemczech Alexander Zając, prezes Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych Tadeusz Pilat oraz przedstawiciel ZHP poza granicami kraju Tomasz Kostienko.

W rozmowach uczestniczył też przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, senator Kazimierz Michał Ujazdowski, oraz zastępca przewodniczącego tej komisji, senator Wojciech Ziemniak.

Tematem spotkania była współpraca Senatu z Polonią w X kadencji Izby i planowany na rok 2021 VI Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy.

19 grudnia 2019 roku podczas spotkania z grupą młodzieży polonijnej z Australii przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, senator Kazimierz Michał Ujazdowski, zwrócił się do przybyłych słowami „Jesteście tutaj szczególnymi gośćmi, gdyż Senat wypełnia tradycyjną, jeszcze od czasu II Rzeczypospolitej, misję kontaktu i wspierania Polaków poza granicami kraju. Razem tworzymy wspólnotę narodową złączoną kulturą, wspólną przeszłością, miłością do języka”. Młodzież z 8 polskich szkół sobotnich ze stanu Nowa Południowa Walia przybyła do kraju przodków w ramach projektu „Lato z Polską”, realizowanego przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, a współfinansowanego przez Senat w ramach opieki nad Polonią i Polakami za granicą.

W dniach 20–21 grudnia 2019 roku senator Kazimierz Michał Ujazdowski, przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, odwiedził środowiska Polaków w Grodnie, Sopoćkiniach i Wołkowysku na Białorusi. Wizyta była okazją do rozmów z prezesami organizacji polskich oraz spotkania z uczniami i nauczycielami polskich szkół. Senator odwiedził również Muzeum Adama Mickiewicza w Nowogródku.

19 stycznia 2020 roku senator Wojciech Ziemniak przebywał w Berlinie na zaproszenie Polskiej Rady Związku Krajowego w Berlinie. Spotkanie oraz odbywający się co roku Polonijny Koncert Noworoczny były sposobnością do podsumowania działalności w roku 2019 oraz do wyróżnienia najciekawszych przedsięwzięć polonijnych podczas gali "Najlepszy z Najlepszych 2019 roku".

W dniach 23–25 stycznia 2020 roku przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Kazimierz Michał Ujazdowski wizytował środowiska polskie w Belgii. Senator uczestniczył w posiedzeniu Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Ambasadzie RP w Brukseli, odwiedził Katedrę Polonistyki na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli, spotkał się z przedstawicielami Polskiej Wspólnoty Katolickiej oraz ze społecznością Szkoły Polskiej przy Ambasadzie RP w Brukseli. 25 stycznia wziął udział m.in. w uroczystym otwarciu nowej siedziby Szkoły Polskiej im. gen. Stanisława Maczka w Antwerpii.

29 stycznia 2020 roku Marszałek Senatu Tomasz Grodzki spotkał się z przedstawicielami najstarszej polskiej uczelni poza granicami kraju – Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie.

Uniwersytet, który rok wcześniej obchodził swoje 80-lecie planuje kontynuację działalności, opartą na misji i etosie dawniejszego PUNO. Jako cel główny uczelnia stawia przed sobą „służenie Polakom wszystkich pokoleń, którzy przebywając poza granicami swego kraju lub kraju przodków, pragną poszerzać swą wiedzę, kontynuować studia akademickie w języku polskim, utrzymywać kontakt z polską nauką, kulturą, językiem – z polskością”.

Plany Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu najmłodszej emigracji i zaoferowaniu jej wiedzy akademickiej oraz kształcenia praktycznego – tak aby słuchacze pozyskali umiejętności, które wspomogą ich w znalezieniu pracy i pomyślnym funkcjonowaniu w nowym otoczeniu. Tysiące polskich dzieci rodzą się w wielokulturowych i wielonarodowościowych środowiskach dzisiejszej Europy, coraz więcej jest małżeństw mieszanych, toczą się procesy nieustannej akulturacji i inkulturacji, a tradycyjny patriotyzm powoli traci swą siłę i atrakcyjność. Rolą polskiej uczelni poza ojczyzną jest także nieustanne krzewienie – poprzez edukację – kultury polskiej i ukazywanie jej wkładu w spuściznę i dzień dzisiejszy wielokulturowego społeczeństwa europejskiego.

3 lutego 2020 roku senator Kazimierz Michał Ujazdowski gościł Czesława Okińczyca, polskiego działacza, adwokata, polityka. Rozmowa toczyła się wokół wsparcia inicjatyw Polaków na Litwie. Przewodniczący podziękował gościowi za zaangażowanie i konsekwentną, wytrwałą wieloletnią pracę, a szczególnie za dzieło Radia „Znad Wilii”.

13 lutego 2020 roku w Senacie odbyła się uroczystość wręczenia nagród laureatom 16. edycji konkursu o Nagrodę Marszałka Senatu dla dziennikarzy polskich i polonijnych pt. „Tylko tworząc kulturę, można ją zachować”. Przewodniczący jury wicemarszałek Senatu Michał Kamiński podziękował dziennikarzom polonijnym za to, że z determinacją i talentem podtrzymują polską kulturę, język, tożsamość narodową i więź Polaków z zagranicy z ojczyzną.

Na konkurs nadesłano 31 prac, m.in. z Litwy, Ukrainy, Niemiec, Austrii, Czech, Stanów Zjednoczonych i Polski. Były wśród nich artykuły prasowe, reportaże radiowe i telewizyjne, teksty z portali internetowych. Jury zdecydowało o przyznaniu 2 równorzędnych, pierwszych nagród: Cezaremu Galkowi za reportaż wyemitowany w Radiu Zachód pt. „80 lat miłości do Wilna” – barwną, wielowymiarową opowieść o postaci związanej z Wilnem, o miłości do tego miasta, o kultywowaniu wileńskiego, miejskiego folkloru, działalności artystycznej promującej ten folklor, o gromadzeniu i ocaleniu przed zapomnieniem tekstów wileńskich piosenek – oraz Alicji Grzechowiak za wyemitowany w TVP Wilno reportaż filmowy pt. „Pani Krystyna” o Krystynie Adamowicz, dziennikarce, społeczniczce, która całe życie poświęciła wspieraniu kultury i języka polskiego na Litwie. Laureatem trzeciej nagrody został Rafał Skórski autor tekstu opublikowanego w kwartalniku „Gourmet” pt. „Francuska klasyka z polskim rodowodem” – tekst opowiada o wkładzie Polaków we francuską kuchnię poprzez pryzmat sukcesu polskiego restauratora we Francji.

Jury zdecydowało o przyznaniu czterech równorzędnych wyróżnień: Grażynie Preder za wyemitowany na antenie Polskiego Radia Koszalin reportaż radiowy pt. „Życie w cieniu pałacu” o budynku, który w podwileńskiej miejscowości staje się centrum życia kulturalnego, co ma wpływ na przywracanie polskiej pamięci historycznej i popularyzację polskiej kultury; Agacie Rokickej za wyemitowany na antenie Radia Szczecin reportaż radiowy pt. „Dziecięca lwowska fala”, w którym świat radia przedstawiony jest z perspektywy dzieci tworzących w języku polskim audycje w lwowskim radiu, upowszechniającym polskie tradycje, polską kulturę i integrującym polską młodzież ze Lwowa; Artemowi Czernyszewowi za wyemitowany na antenie radia „Rodacy na Syberii” reportaż radiowy pt. „Zakończenie roku szkolnego w Abakanie”, w którym przedstawiono obraz żyjących w rosyjskiej Republice Chakasji osób polskiego pochodzenia, starających się mimo trudności pielęgnować polskość, kultywować polskie obyczaje i kulturę; Piotrowi Płonce za wyemitowany w PepeTV reportaż pt. „Poezjada”, dokumentujący cenną inicjatywę polonijną w Niemczech, to jest cykliczne spotkania polonijnych artystów – poetów i muzyków – którzy mają tam możliwość zaprezentowania swojej twórczości, co pozwala na integrację środowiska polonijnego i budowanie polonijnej wspólnoty, a poprzez tworzenie kultury mającej swe źródło w polskiej spuściznie – także na tej spuścizny zachowanie.

W dniach 15–17 lutego 2020 roku w Atenach wicemarszałek Senatu Michał Kamiński oraz senatorowie Mariusz Gromko i Wiktor Durlak na zaproszenie Fundacji „Hagia Marina” wzięli udział w uroczystościach ku czci Ostrobramskiej ikony Matki Bożej w Grecji oraz w modlitwie jubileuszowej z okazji 100-lecia bitwy warszawskiej, zwanej cudem nad Wisłą.

W dniach 21–23 lutego 2020 roku w Irlandii senatorowie Wojciech Ziemniak i Paweł Arndt wzięli udział w obchodach 10-lecia działalności Szkoły Polskiej w Dublinie.

2 maja 2020 roku z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą oraz Święta Flagi RP marszałek Senatu Tomasz Grodzki zwrócił się do Polonii i Polaków za Granicą z następującym wystąpieniem.

„Majowe święta: rocznice uchwalenia Konstytucji 3 maja i wejścia Polski do Unii Europejskiej, Dzień Flagi czy Dzień Polonii i Polaków za Granicą upamiętniają najcenniejsze dla nas wartości: umiłowanie ojczyzny, symboli narodowych, wolności, solidarności, poszanowania praw i godności człowieka.”

Odnosząc się do przeszłości i tradycji współpracy państwa i środowisk poza granicami kraju marszałek stwierdził:

„Obchodami Dnia Polonii, ustanowionego z inicjatywy Senatu Rzeczypospolitej – tradycyjnego opiekuna Polonii i Polaków rozsianych po całym świecie, podkreślamy wkład światowego ruchu polonijnego w odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku i zasługi Polonii w walce o zachowanie polskiej tożsamości narodowej. Nawiązujemy też do przedwojennej tradycji obchodzenia Dnia Opieki nad Rodakami na Obczyźnie.

W przeszłości i obecnie Polonia zdecydowanie i odważnie zabiera głos w kwestiach kluczowych dla Narodu Polskiego, działa na rzecz współpracy międzynarodowej, umocnienia pozycji Polski w świecie czy obrony dobrego imienia naszego kraju. Polonia i Polacy za granicą angażują się w życie społeczności lokalnych, są orędownikami wiedzy o współczesnej Polsce, ale także o jej historii, tradycji i kulturze. Jest to nasz ogromny potencjał i atut”.

Marszałek nawiązał także do aktualnej sytuacji związanej z pandemią:

„Jesteście Państwo uosobieniem pięknej łacińskiej maksymy „Alteri vivas oportet si tibi vis vivere” - na ile żyjemy dla innych, na tyle żyjemy dla siebie. Dumą napełniają mnie inicjatywy środowisk polonijnych w walce z pandemią: szycie masek czy druk przyłbic, organizowanie zbiórek pieniędzy, żywności czy środków higieny dla najbardziej potrzebujących”.

Ponadto marszałek Senatu zapewnił, iż pomimo faktu, że decyzją posłów i rządu senacka opieka nad rodakami za granicą utraciła wymiar finansowy, Senat nie odstąpi od pracy na rzecz Polonii i Polaków poza krajem i tak jak dotychczas będzie głosem rodaków w świecie, popularyzatorem aktywności i polonijnego wkładu w rozwój naszego kraju, budowanie pozycji Polski na arenie międzynarodowej oraz obronę jej dobrego imienia. Zadeklarował też niezmiennie wsparcie dla obrony praw polskich mniejszości oraz aktywne zaangażowanie w proces ustawodawczy dotyczący spraw Polonii i Polaków za granicą.

„Pragnę Państwa zapewnić, iż Senat Rzeczypospolitej Polskiej jest niezmiennie po waszej stronie.” – stwierdził marszałek Tomasz Grodzki, i dodał: – Wierzę, że jeszcze nie raz będę mógł spotkać się z Państwem i osobiście podziękować za wszystko, co robicie dla Ojczyzny, a przede wszystkim za to, że macie Polskę cały czas w swoich sercach.”

W dniu 16 czerwca 2020 roku odbyło się zdalne spotkanie prezydium Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą z Prezydium Rady Polonii Świata. Dyskutowano o możliwościach dalszej współpracy Polonii z Senatem. Prezydium komisji zapewniło, że Polonia i Polacy za granicą na zawsze pozostaną dla Senatu priorytetem, a finansowanie przedsięwzięć polonijnych przez resorty, które dysponują aktualnie środkami na ten cel, będzie przez Senat monitorowane.

W dniach 18–19 lipca 2020 roku miała miejsce wizyta senatora Kazimierza Michała Ujazdowskiego, przewodniczącego Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, oraz senatora Andrzeja Pająka w Winnickim Okręgu Konsularnym na Ukrainie. W dniu 19 lipca 2020 roku delegacja wzięła udział w uroczystościach odpustowych w Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej w Berdyczowie. Następnie członkowie delegacji spotkali się w Domu Polskim w Żytomierzu z działaczami organizacji polskich – rozmawiano o problemach oświaty, kultury i prasy. „Polska po 1989 roku stała się wzorem poszanowania praw mniejszości narodowej. Pragniemy, by Ukraina również osiągnęła ten standard i by prawa Polaków na Ukrainie były w pełni zabezpieczone” – podkreślił przewodniczący Ujazdowski.

W dniach 13–14 września 2020 roku wizytę w Austrii złożył marszałek Tomasz Grodzki wraz z delegacją w składzie: wicemarszałek Bogdan Borusewicz, przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej, senator Bogdan Klich, oraz senatorowie Halina Bieda, Leszek Czarnobaj, Wadim Tyszkiewicz i Jacek Włosowicz. Delegacja Senatu wzięła udział w uroczystościach z okazji 337. rocznicy odsieczy wiedeńskiej i w dożynkach w polskim sanktuarium narodowym na Kahlenbergu w Wiedniu.

„Odsiecz wiedeńska to był wspaniały przykład solidarności w obronie wartości” – powiedział marszałek Senatu i zauważył, że to także przykład solidarności w obronie cywilizacji europejskiej i wartości, które wyznawali przedstawiciele kilkunastu narodowości, pod komendą polskiego króla Jana III Sobieskiego idący na odsiecz Wiedniowi. Dodał, że takiej solidarności w obronie cywilizacji europejskiej potrzebujemy zawsze, a w dobie pandemii koronawirusa – w sposób szczególny.

Marszałek Senatu podziękował obecnym na uroczystościach przedstawicielom Polonii za to, że budują wspólnotę z krajem i starają się godnie reprezentować ojczyznę na obcej ziemi, przynosząc jednocześnie chlubę i pożytek miejscom, w którym przyszło im żyć. Podczas mszy w polskim sanktuarium narodowym patronami austriackiej Polonii zostali ogłoszeni św. Jan Paweł II oraz siostry – św. Maria Urszula Ledóchowska i bł. Maria Teresa Ledóchowska.

Marszałek Tomasz Grodzki wraz z delegacją spotkał się także w polskiej ambasadzie z przedstawicielami austriackiej Polonii. Rozmowa dotyczyła głównie problemów polskiego szkolnictwa w Austrii. Marszałek zapewnił, że Senat jest zawsze otwarty na debatę nad

problemami środowisk polonijnych. „W DNA Senatu jest wdrukowana opieka nad Polonią” – podkreślił.

17 września 2020 roku w 81. rocznicę agresji Związku Radzieckiego na Polskę marszałek Senatu RP Tomasz Grodzki złożył wieniec przed Pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie i oddał hołd ofiarom sowieckiej napaści.

19 września 2020 roku wicemarszałek Michał Kamiński wziął udział w uroczystości z okazji 100. rocznicy bitwy pod Dytiatynem na Ukrainie.

28 września 2020 roku Komisja Ustawodawcza przyjęła wniesiony przez grupę senatorów PiS projekt uchwały w 80. rocznicę prawnej likwidacji organizacji mniejszości polskiej w III Rzeszy. W projekcie tym przypomniano, że 27 lutego 1940 roku niemiecka Rada Ministrów na Rzecz Obrony Rzeszy wydała rozporządzenie z mocą ustawy o organizacjach polskiej grupy narodowej w Rzeszy Niemieckiej, potocznie nazywane dekretem Göringa. Zakazano w nim działalności istniejących i zakładania nowych organizacji polonijnych na terenie III Rzeszy, a ich majątek przejęto bez odszkodowania. Rezultatem dekretu Göringa były też prześladowania, którym już wcześniej poddawani byli działacze polonijni, uznani za wrogów narodowego socjalizmu i masowo więzieni w obozach koncentracyjnych. Jak zaznaczono w uchwale, „Senat stoi na stanowisku, że z punktu widzenia prawa międzynarodowego rozporządzenie z 1940 roku było sprzeczne z obowiązującymi wówczas standardami międzynarodowymi i jako takie należy je uznać za nieważne od początku”. W projekcie zadeklarowano też wsparcie dla działań organizacji polonijnych zmierzających do przywrócenia posiadanego przed II wojną światową statusu mniejszości narodowej i przysługujących z tego tytułu praw mniejszości w Niemczech, a także uzyskania odszkodowań za bezprawnie przejęte mienie.

W dniach 10–12 października 2020 roku z wizytą w Rzymie przebywał marszałek Tomasz Grodzki wraz z delegacją w składzie: wicemarszałek Gabriela Morawska-Stanecka, przewodniczący i wiceprzewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą – senatorowie Kazimierz Michał Ujazdowski i Wojciech Ziemniak – oraz senator Marek Martynowski.

Delegacja Senatu uczestniczyła w XXV Jubileuszowym Zjeździe Związku Polaków we Włoszech. Przemawiając do zebranych, marszałek Tomasz Grodzki zwrócił uwagę, że tradycja polskiej obecności we Włoszech sięga odległych czasów – od Kopernika i Kochanowskiego, którzy studiowali w Bolonii i Padwie, przez emigrację po powstaniach narodowych aż po tę z czasów reżimu totalitarnego. „To znalazło swój najpiękniejszy wyraz w Legionach Polskich, z których

urodziła się pieśń, będąca naszym hymnem narodowym (...). To znak szczególny” – podkreślił marszałek. W jego ocenie ta przeszłość wielu pokoleń, w tym współcześnie żyjących tu emigrantów, zaowocowała tym, że Związek Polaków we Włoszech jest organizacją niezwykle prężną, starającą się poprzez edukację, imprezy społeczno-kulturalne, edukacyjne i sportowe krzewić i kultywować polską kulturę i język. „Włochy i Rzym są przykładem, jak Polacy potrafią się wspaniale zorganizować” – podkreślił marszałek Tomasz Grodzki. „Jestem państwu za to niezwykle wdzięczny. W imieniu Senatu składam gorące podziękowanie i proszę, abyście kontynuowali to piękne dzieło”. Marszałek Tomasz Grodzki zaapelował do uczestników zjazdu, by pamiętali, że Senat pozostaje zawsze dla nich otwarty i jest ich domem w ojczyźnie. „Zawsze będziecie mile widziani i zawsze będziemy starali się pomóc, aby rzesza milionów Polaków rozsianych po całym świecie, w tym we Włoszech, miała stałe poczucie więzi z macierzą, z ukochaną ojczyzną” – podkreślił. Jak powiedział, choć Senat nie rozdziela już środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad Polonią, to „nie zwolnił się i nie chce się zwolnić z obowiązku, zaszczytu i przyjemności współpracy z Polonią, opieki nad Polonią i łączności ze wszystkimi, którzy czują się Polakami”.

Przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Kazimierz Michał Ujazdowski wyraził opinię, że polityka kulturalna Polski poza granicami kraju powinna czerpać z dziedzictwa myśli św. Jana Pawła II. Zapowiedział, że 13 października 2020 roku zostanie w Senacie otwarta wystawa „Jan Paweł II – obrońca praw narodów”, ukazująca zaangażowanie papieża Polaka w działania służące zachowaniu praw narodów do samostanowienia. Poinformował, że wystawa przekazana zostanie Związkowi Polaków we Włoszech, aby mogły ją zobaczyć nie tylko kręgi polonijne, lecz także szeroka włoska publiczność.

Polska delegacja miała okazję obejrzeć występ uczniów polskich szkół, którzy recytowali poezję Wisławy Szymborskiej i Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, a także wysłuchać koncertu muzyki poważnej. Podsumowując udział w obradach zjazdu, marszałek Tomasz Grodzki dziękował za zaszczyt uczestniczenia w nim i spotkania z rodakami we Włoszech. Szczególne podziękowania skierował na ręce Urszuli Stefańskiej-Andreini, prezes Związku Polaków we Włoszech. „Tysiąc pięćset kilometrów od ojczyzny, a czujemy tutaj ducha polskości wszystkimi zmysłami” – powiedział.

W polskiej ambasadzie delegacja Senatu spotkała się również z absolwentami szkół polskich w Rzymie i Ostii. Marszałek Tomasz Grodzki dziękował młodym ludziom, że zdecydowali się – oprócz nauki w szkołach włoskich – podjąć także trud dodatkowych zajęć w polskich szkołach. „Kultywowanie polskości, języka, wiedzy, gdy życie na gościnnej ziemi włoskiej, jest szczególnie godne szacunku” – podkreślił. Zachęcał także młodych ludzi, by w swoim życiu podążali za własnymi marzeniami i dążeniami: „Niech was nic nie hamuje, nie oglądajcie się na innych, kierujcie się pozytywnymi motywacjami, a nagrody, splendory czy tytuły przyjdą same”. Marszałek namawiał także do studiowania w Polsce. „Nie patrzcie na to, co Włochy i Polska mogą zrobić dla was, ale co wy możecie zrobić dla Włoch i Polski” – zaapelował i dodał: „Wierzę, że po

latach będziecie mogli powiedzieć, że przeżyliście swoje życie dobrze i pożytecznie, myśląc nie tylko o sobie, ale także o innych”.

Senacka delegacja oddała hołd Stanisławowi Augustowi Morawskiemu, współzałożycielowi Związku Polaków we Włoszech i nestorowi włoskiej Polonii, pochowanemu na rzymskim cmentarzu Prima Porta.

Marszałek i towarzyszący mu senatorowie oddali też hołd św. Janowi Pawłowi II przy jego grobie w Bazylice św. Piotra w Watykanie. Odwiedzili również stację Polskiej Akademii Nauk, gdzie zapoznali się z jej zbiorami i funkcjonowaniem. „Żywimy nadzieję, że będzie ona nie tylko kontynuatorką dumnej historii naszej obecności w Rzymie i we Włoszech, ale będzie także inspiratorką, opiekunką i przewodniczką dla ludzi nauki, odwiedzających Wieczne Miasto” – napisał marszałek w księdze pamiątkowej placówki.

28 października 2020 roku Senat podjął uchwałę w sprawie upamiętnienia 80. rocznicy Bitwy o Anglię i Polskich Bohaterów. W uchwale tej Senat RP, przekonany o szczególnym znaczeniu Bitwy o Anglię dla losów II wojny światowej, oddaje hołd jej wszystkim bohaterom, a szczególnie polskim pilotom. Przypomniano, że Bitwa o Anglię była jednym z decydujących starć II wojny światowej i że wzięło w niej udział 145 polskich pilotów. „Walczyli oni zarówno w polskich dywizjonach myśliwskich i bombowych, jak i w jednostkach brytyjskich, zestrzeliwując ponad 200 samolotów wroga. Szczególną chwałą okrył się dywizjon 303, którego piloci strącili 110 samolotów niemieckich przy stratach własnych wynoszących 8 pilotów. Łącznie w Bitwie o Anglię poległo 29 polskich pilotów” – podkreślono. W tekście uchwały przytoczono też słynne słowa ówczesnego premiera Wielkiej Brytanii Winstona Churchilla, który wspominając Bitwę o Anglię, powiedział: „Nigdy w dziejach ludzkich konfliktów tak wielu nie zawdzięczało tak wiele tak nielicznym”.

30 października 2020 roku w imieniu marszałka Senatu RP Tomasza Grodzkiego ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, dr hab. Arkady Rzegocki, złożył wieniec na grobie Jana Kowalewskiego w przededniu 55. rocznicy jego śmierci. Rok 2020 z inicjatywy Senatu RP został ustanowiony Rokiem Jana Kowalewskiego.

Jan Kowalewski, urodzony w Łodzi w 1892 roku porucznik Biura Wywiadowczego Oddziału II Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego, jako utalentowany kryptograf i znawca tematyki wojny domowej w Rosji, ogromnie przyczynił się do zwycięstwa II Rzeczypospolitej w wojnie 1920 roku. Dokonał on złamania szyfrów wojsk bolszewickich, co umożliwiło wojsku polskiemu uzyskanie przewagi wywiadowczej, umiejętnie spożytkowanej przez naczelne dowództwo podczas przygotowania planu bitwy warszawskiej. Jan Kowalewski uczestniczył także w trzecim powstaniu śląskim. Awansowany na stopień podpułkownika, pełnił w późniejszych latach wiele

odpowiedzialnych funkcji państwowych, był attaché wojskowym przy Poselstwie RP w Moskwie i w Bukareszcie. Podczas II wojny światowej na zlecenie rządu gen. Władysława Sikorskiego prowadził szeroko zakrojoną akcję wywiadowczą w państwach Osi. Po wojnie nie mógł powrócić do Polski, pozostał na obczyźnie. Zmarł w Londynie w roku 1965. W uznaniu jego zasług dla państwa polskiego Senat Rzeczypospolitej Polskiej w październiku roku 2019 ustanowił rok 2020 Rokiem Jana Kowalewskiego.